

Pretului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a în
lăintru'l monarchiei pe 1 anu
întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie s'eu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a dou'a si
a treia câte 6 cr. v. a. si preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
in modulu celu mai usioru prin
asemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redacti-
nea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 69.

— Sibiu, Mercuri 27/8 Septembre. —

1880.

Fundatiunea Emanuilu Gosdu.

Dupa inventariulu din 1880 venitu la con-
sistoriulu metropolitanu in 2 Septembrie a. c. starea
activa a fundatiunei infintiate din averea feri-
citurii in Domnulu si nemoritoriulu Emanuilu
Gosdu este: v. a. fl. 598,293.34

Passiva „ „ „ 291,837.22

Prin urmare avere curata . fl. 306,456.12
in realitatile din capitala, a caroru valoare cresce pe
anu ce merge, si in efecte publice, in totu respectulu
sigure.

Dela 1870 de candu s'a primitu fundatiunea
de către reprezentanti'a prevediuta in testamentu,
a crescutu cu fl. 213,028.33 cr.

Dela acelasiu anu 1870 s'au datu in burse
(stipendie) v. a. fl. 29,562.

Venitulu fundatiunei pe 1880 este prelimi-
natu cu fl. 40,642.06

Erogatiuni fl. 25,719.80

Remane prisosu fl. 14,922.17

Din acestea $\frac{1}{3}$ parte s'a inpartitu de curendu
totu in stipendii pe 1880/1, era $\frac{2}{3}$ se capitalisedia
totu in sensulu testamentulu, dupa care acesta
fundatiune are se crasca, ca si buna-ora a lui
Alexandru St. Siolutiu, in cursulu aniloru la multe
milione.

Veduv'a maritanduse, a trebuitu a se escon-
tentă, totu conformu literei testamentulu, cu 60,000 fl.
+ 6 — 7 mii totu dumneaei, ca-ci a renuntiatu
la folosirea (usufructulu) viliei; acestea odata pentru
totdeauna, in catu veduv'a nu mai are se pretinda
nimicu din remasulu barbatulu seu. De altumentrea
fia disu spre laud'a acestei domne, aceea ce recu-
noscu si ddni membrii ai reprezentantiei Gosduiane,
ca in totu decursulu liquidarei si regularei averiloru
si fonduriloru remase, s'a portatu cu mare pietate
pentru fostulu seu sociu de casatoria, si in casuri
unde liter'a testamentulu lasa oresicum locu la in-
doieli, a manifestatu in pretensiunile sale o mode-
ratiune demna de o dama nobila, incaldata totuodata
de sentimentulu religiosu si de celu nationale. Dura si
domnii reprezentanti, alesi unulu ca unulu din intrég'a
provincia metropolitana, au lucratu, precum numai

se pote astepta dela barbati de conditiune sociale
si de rangulu ddloru. Din toti, eminențele meritu
relativu la supravighiarea administratiunei fonduriloru
se atribue de către colegii si confratii sei domnulu
septemviru cav. Joanu de Puscariu, carele cum petrece
in capitala, apoi nici nu si pregeta a fi cu tota
luarea aminte la mersulu afaceriloru fundatiunei.

Ori-candu vine inainte afacerea fonduriloru lui
Emanuelu Gosdu, multime de suvenire, mai multu
triste decâtu placute, se destepa in memori'a nostra.
Macedoromanu de origine, advocatu dintre cei mai
renumiti in totu coprinsulu Ungariei, barbatu de
mare influinta la tote auctoritatile publice superiori
si supreme ale tieriei, inaintatu mai multu fara voi'a
sa la ranguri de prefectu (comes supremus) si de
membru la inalt'a curte, — ce aprupe era tenta-
tiunea, ca se apuce si densulu calea altoru romani
si slavi — se se renega, cu atatu mai usioru, cu
catu in opiniunile sale politice differia de multi
dintre noi. De nenumerate-ori obiectu alu infame-
loru insulte si calumni aruncate asup'a lui, tocma
si de către unii carii se sustineau numai din
ajutoriulu de bani cu care i niluia densulu, pentru-ca
indata a dou'a di se lu inproscu cu noroie de pe
strade, in nesce diarie dedate a se inverti si ele
in tin'a coruptiunei. Dura nu si era nu; ci dupa
atatea insulte suferite dela ai sei, in locu de a
isi scutura pulberea caltiamentelor si a si intorce
cu totulu faci'a de către omeni pre catu de ingrati,
pre atata si fanatici, mai multi contimpurani carii
se mai afla in vietia, l'au vediutu in conversatiuni
private cu lacrimile in ochi si auditu dicundu: „Ei
me insulta si calumniadia ca pe unu vrasmasiu alu
natiunei, uniu din fanaticismu care nu suferu a
respecta opiniunile politice ale altora, era altii,
ca-ci nu inpartiu cu ei totu ce am castigatu cu
sudorea mea. Lasa lasa, ca voru cunosce ei dupa
mortea mea, cine a fostu Gosdu.“

Acum ilu cunoscu, dupa morte, elu inse nu
mai este intre noi, pentru-ca seu se i erte, seu se
le dica precum disese unu altu macedoromanu aici
in Sibiu uniu individuu ingratu si nerusinat: „N'a m
sciutu ca crescu o vipera la sinulu meu.“

Transilvania.

— Sibiu, 3 Sept. n. (Sciri locali si pro-
vinciali.) Dupa trei septemani cu ploii, urmara alte
trei cu timpu seninu, dile caldure, numai noptile
recorse. Tote cerealele cu spice sunt adunate,
era pe unde s'au introdusu machine de trieratu,
granatiile se afla si in cosiuri seu in granarie. Pe
alocurea se cosesce erb'a a dou'a (otav'a); pe airea
ii mai lasa timpu de crescutu. Papusoiulu (cucu-
rudiulu) in tinuturile acestea prosperedia prea bine;
acesta pote fi una din cauzele scaderei pretiuriloru
de cerealia in mai multe piatie ale Transilvaniei.
Suntenu inse de parere, ca economii nostrii se
nu si pregete a si castiga pe fiacare septemana
informatiuni catu mai exacte si autentice despre
starea pretiuriloru, atatu in tiara la noi, catu si
in piatile principale, cum e B.-Pest'a, Vien'a,
porturile Dunarei in Romani'a, se se interessedia
si de rezultatele recoltelor din alte tieri, in care
se esporta cerealie, nu numai din Romani'a si Un-
gari'a, ci si din o parte a Transilvaniei. Se nu
dea credientu usioru la cati toti speculanti vicleni
si la asia numitii agenti caletori (commis voyageurs),
cutrietori de tieri si mari, cari infasiura si ametiescu
cu vorbe late, dau arvune mari, apoi ii fereca cu
contracte captiose.

Repetim cee ce amu disu si scrisu de ne-
numerate-ori: se ne ocupamu si noi mai in adinsu
de diversele ramuri ale economiei nationale,
ca se nu perda agricultorii, proprietarii si preste
totu tier'a intraga sute de mii si milioane pe fiacare
anu, numai din lipsa de orientare practica. Nu
este de ajunsu a fi numai bunu economu, ci se
mai cere, ca economulu se aiba si unu tactu de co-
merciantu, ca se nu venda seu se cumpere nici
prea curendu nici prea tardiu. De candu se in-
tindu si pintre muntii nostrii cali ferate, cateva
orase si orasie, care mai inainte nu aveau nici
o inportantia comerciala, au inceputu a se preface
in emporiuri de produse agricole, cautate preste
asteptare.

Asia sunt Segisiór'a, Mediasulu, Fagarasiulu
si — ceea ce nu ar fi crediutu nimeni, miculu
Blasiu incepe se intruca pe multe, ceea ce se cu-

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Instructiunea si educatiunea de moda.

Astadi e recunoscutu, ca o natiune nu pote merge
cu pasi siguri pe calea progressulu, de catu avendu
invariabil'a busola, educatiunea si instructiunea. Acesta
face in dilele nostre obiectulu preocupatiuniloru con-
stante alu tuturoru statelor adevratu civilisate.

„Ori-ce progressu, a disu J. Simon, are de prin-
cipiu voint'a si inteligenti'a umana. A fortifica voint'a,
a desvolta inteligenti'a, este nu numai a realisa unu
progressu, dar inca a face passibile, facile, necesarie tote
progressele ulterioare.“

Aceste veritati, nimeni nu le necunosce, fia-care
le proclama cu entusiasm, afara de ignorantulu, fasci-
natu de prejudicii, care facendu si o idea falsa de ceea
ce nu pote se si esplice, nu intrevede fericitele fructe
pe cari le procura instructiunea.

Nimicu nu e mai periculosu de catu ignorantia,
mai alesu pentru unu poporu liberu. „Ignoranti'a pune
libertatea in pericolu,“ a disu E. de Girardin, si Labou-
laye asemenea; „pe omenii cari rationedia, ii poti de-
termina se accepte totulu, chiaru miseri'a; dar ce e
mai tenace si mai surdu de catu ignorantia?“

Educatiunea si instructiunea trebuie dar se ocupe
loculu de onore in societate si natiune.

Ele lucredia impreuna; cu tote acestea educatiunea
are prioritatea: indata ce prunculu parascesce leganelu,
rolulu educatiunei incepe; in urma, instructiunea vine
se i dea luminele sale, gasindu inse, pana la unu punctu
ore-care, terenulu preparatu. De aci inainte, actiunea
loru continua pana formedia pe omu. Amendoue su-
blime si regeneratorie; dar preponderanti'a o are educa-
tiunea, ca-ci s'a observatu ca cea mai instruita natiune
cu moralulu decadiutu, este mai perduta de catu celu
mai neinstructu poporu cu moralulu ridicatu.

Eta cum se exprima profundulu cugetatoriu Spencer.
„Valorea si forti'a unei societati sunt basate pe
caracterulu cetatieniloru cari o formedia; si pentru-ca
educatiunea este mijloculu celu mai certu de a influentia
asupra caracterulu, resulta naturalu, ca prosperitatea
societatii este basata pe aceea a familiei. Sciinti'a care
concura mai directu la dezvoltarea familiei, trebuie se
preponderedie asupra aceleia, care asigura existenti'a
societatii.“ — Acestea tote ca introductiune.

Intrandu in fondu si loviti de doreros'a realitate,
vedemu ca maioritatea avutiloru nostrii nu incedia de
a se conduce de absurd'a autoritate a modei in materia
de educatiune. Trebuie dar a ne ridica la unu nivelu
mai inaltu si a lasa modulu comunu si empiricu de a
judeca lucrurile, intrebuintau chiaru de omeni inteli-
genti, cari pretindu a exercita o orecare supraveghiare
asupra culturai intelectuale a copiiloru lor. Este forte
necesariu a espune acestu modu de procedere, ca se
vedemu ce omeni ne promite viitoriulu si cum sunt for-
mati multi din prezentu.

In palatele maretie, unde aurulu se calea in pi-
tiore, eca se nasce unu copiasiu plapandu, care de abia
vediundu lumin'a, astepta sinulu caldurosu alu mamei
sale. Dar ore mam'a sa ilu va nutri? O nu! de die-
cimi de dile nutricea a fostu cautata si deabia ce mi-
culu prunculetiu apare pe lume, este aruncatu in bra-
tiele unei marcenare, care pleca pe usia cu elu, ca se
nu incomodedie prin plansete pe delicat'a lui mama.
Prin colibele cele mai retrase si cele mai sordide, in
rendulu servitoriloru si chiaru cu animalele, cresce fiulu
cutarui omu mare, innotandu in miserie, ca-ci galant'a
lui mama nici nu seie in ce parte se afla: si astfelu,
acela care mai tardiu are se devina unu cetatienu si
care pote se conduca interessele sale, inca de micu nu
seie cine i mam'a sa, inca debilu este strainu de toti,
cunoscendu si de abia doic'a, care, de multe-ori ilu tran-
tesce dintr'unu coltiu intr'altulu, fiindu destulu de ocu-
pata cu numerosii ei copii. Ce afectiune si ce caldura
pote simti miculu copilu dela o straina? Ce esemplu
se se gravedie in fraged'a lui anima si cum se prepara

debilulu lui sufletu pentru a potea mai tardiu se pri-
mesca o buna instructiune?

Dupa ce copilulu are 4—5 ani, si dupa ce are
deja infiltrate in anim'a lui cele mai rele deprinderi,
din societatea in care a traitu, este adusu la luxos'a
lui mama. Candu se intempla ca copilulu se nu se dea
afara din casa, atunci i se aduce o nutrice, care se
cauta de preferintia a fi straina; i se confiadia copilulu
si o instaladia intr'o camera aparte, langa aceea a gu-
bernantelor, si care e de ordinaru cea mai extrema, fiindu
ca parintii nu voru a li se rapi efectele produse de
tonurile operei seu ale concertelor, prin discordantele
si incomodatorele plansete ale copilului. De ca doic'a e
germana, primele accente ce scote copiasulu sunt pe
tonuri germane: Mutter, Vater; daca sunt francese: mamã,
papã; er favoritele de odinioara, miter'a si pater'a, pri-
vescu cu ochii plini de invidia si gelosia pe madamele
germane si francese, cari prin farmecile lor au facutu
se le treca mod'a, precum si romaneselor mama, tata,
cari sunt proscrise cu cea mai aspra rigore.

Educati-ve voi singure, mame, pe copii, daca voiti
a da societatii omeni, ca-ci inca dela sinu, prin glume
si surisuri, se prepara terenulu educatiunei uniu copilu.
Numai mam'a pote modula anim'a cea flexibila a iubi-
tului seu fiu, spanendu i inca de micu exemple frumoase
si invetiandu lu se iubesc adevurulu si se practice vir-
tutea. Femei'a singura are celu mai vastu imperiu pe
lume, si influentiele ei se exercita asupra omului dela
leganu pana la mormentu; ea e unic'a care apara cu
o lacrima si comanda printr'unu surisu! Nutriti singure
copii, nu ve conservati peptulu si tali'a pentru a ve
mandri prin baluri si spectacole, spre a cuceri animile
galantiloru; fiti simple in luxu si gratii, era scrupuloase
in educatiunea copiiloru, ca-ci trofeulu celu mai neperi-
toriu alu unei femei este acela, de a da societatii bar-
bati integri, era nu automati!

Dupa ce nutricea si-a complinitu rolulu, copilulu
trece in man'a guvernantelor. Dar cine sunt acele
guvernante? Resturile bulevardelor Parisulu seu al-
toru orasie mari, cari ne mai avendu nimicu de facutu,

nósce si din fisionomi'a sa actuala, că-ci pe anu ce merge se ridică case noue, trottoare, apeducte modeste; le remane înse că se înfrâne și Târnăv'a cătu mai curenđu prin plantatiuni, dacă nu voru că se le dispara siesulu până spre lini'a calei ferate. Ce lucru mare vreo 10—15 mii de salci tinere și tufe de rachiti.

Mai tinendu dilele caldure, vinicultorii potu speră și estimpu unu culesu bunisioru, dacă nu în calitatea din anulu trecut, cel puținu în cantitate, mai alesu pe unde n'a batutu grindin'a.

— Dupa alte sciri primite în urm'a departarei ministrului Trefort dela Sibiu, ne mai veni o scrisore despre o scurta intempinare ce avu escel. sa la vecin'a comuna Vestemu în demânēti'a plecării sale. Că 100 de barbati și vreo 50 baiati de scōla esindu'i înaintea trasurei, parochulu localu on. dn. Teodoru Comanu se adressă cătra ministru cu o cuventare de buna venire în limb'a noastră, felicitandu'lu de buna venire în aceste regiuni și cerendu'i totuodata patronarea scōleloru romanesci. Dn. ministru respunse preotului în limb'a germana, pe care multi dintre fostii granitari o mai întielegu, și dupa-ce premisse că a întielesu o parte din cuventare, multiami si asigură pe cei de facia, că nu va uită nici de scōlele granitiare, în fine adaose că regreta a nu se putea exprimă în limb'a noastră, dara se va silî, că pre candu va mai trece prin aceste regiuni, se o pricepa mai bine.

— (Afaceri de ale Asociatiunei transilvane.) Fiindu-că processele verbali ale adunării generale dela Turd'a n'au ajunsu nici până astadi la comitetu, și într'aceea publiculu care nu a participatu la lucrările adunării, voiesce se aiba informatiuni speciali dela aceea, noi vomu comunică deocamdata din ceea ce avemu în mana, adeca din Ratiociniulu pro 1879—80 portatu de cătra onor. domnu Const. Stezariu, c. r. capitanu în pens., în calitate de cassariu, lătu în revisiune la comitetu prin oo. dd. Josifu St. Siuluti, Ioanu Popescu și dr. D. P. Barcianu, tiparitu și inpartitu la membrii, datu apoi și în revisiunea comisiunei esmise de cătra adunarea generală, comparatu cu cartile si aprobatu în tōte partile sale. Asia spre informarea celuilaltu publicu scōtemu pre cătu ne permite spatiulu, din acelasiu ratiociniu următoriele cifre:

În adunarea generală din 3—4 Augustu 1879 tinuta în Segisior'a, fondulu Asociatiunei s'a adeveritu a fi: v. a. fl. 73,932.60 cr.

În anulu curente 1879/80 au intratu:

Tacse dela membri fundatori si ordinari	fl. 1860.90
" " " ajutatori si alte oferte	" 55.38
Pentru diplome	" 18.—
Interesse dupa osebite Obligatiuni de statu si actii de institute publice	" 3094.67
S'au scosu din cass'a de pastrare capitale si interesse decadiute	" 1016.29
S'au elocatu successive de nou in cass'a de pastrare la institutul „Albin'a“	" 1388.35
Dela societatea studentilor romani din Zürich anume „Junimea“ dupa dissolvarea ei	" 219.60
Restulu cassei dela despartimentulu IV (S. Sebes)	" 49.52
Pentru foi'a asociatiunei „Transilvani'a“ si „Analele“ (fasciculu I) vendute	" 10.30
Sum'a intrateloru	fl. 81,645.61

s'au hasardatu în lume pentru a'si gasi cu orice modu esistentia, dupa ce au trecut prin tōte fazele scandalose ale vietii; pline de vicii și desgustate de lume, voiescu a traî retrase la întunerecu, ruginat de tristețe reminiscentie ale trecutulu lor, era altele servitōre și îngrijitōre dela otelurile Vienei, Pestei etc., aruncate de sōrte pe aici, au misiunea de a formă animile fragede ale multoru copii de omeni avuti și mari. Frumōsa pedagogia și demna de admiratu.

Ajunsu aci, invatia tōte datinele și tōte viciele straine, cu cari abil'a lui gubernanta se silesc a'lu adapă, astfelu că la etatea de 7 sēu 8 ani, elu are tōte obiceiurile si limb'a unui strainu. N'a fostu destulu că sermanulu copilu a ignoratu din fasia pe num'a sa, acum nu'i este permisu nici a cugetă în limb'a sa propria si a'si cunōsce datinele si natiunea sa. Ani întregi invatia o multime de volume si farmecile tieriloru straine, si cu tōte astea nu scie istoria stramosiloru lui si situatiunea tieriei. În ce parte a lūmei se procedia că la noi, unde copii invatia totu ce e strainu, si pe urma — dacă mai are timpu — pe ale sale? Si de ce utilitate ar putea fi societatiei acela, care de micu a cugetatu si a vorbitu strainu de tier'a lui, strainu de sinulu mamei sale, de limba si moravuri?

(Va urmă.)

Esite:

Remuneratiune secretariului I pro Sept. până Dec. 1878 că redactoru fōiei „Transilvani'a“	fl. 133.33
Remuneratiune secretariului II pe anulu 1879/80	300.—
Remuneratiune cassariului	200.—
Remuneratiune bibliotecariului	60.—
Spesse de cancelaria	100.—
Unui scriitoriu	150.—
Chiria pentru localulu cancelariei comitetului Asociatiunei	100.—
Pentru procurarea de carti în biblioteca	92.57
Spesse extraordinarie	132.93
2 stipendii pentru elevi de scōle reale à 70 fl.	140.—
2 stipendii pentru elevi de scōle comerciale à 70 fl.	140.—
1 stipendiu pentru gimnasisti	70.—
1 stipendiu pentru unu studentu de filosofia la universitate	400.—
4 stipendii pentru ascultatori de pedagogia în patria à 60 fl.	240.—
1 stipendiu pentru unu ascultatoriu de agronomia	60.—
1 stipendiu pentru unu gimnasistu din fostulu comitatu Doboc'a	60.—
1 stipendiu pentru unu gimnasistu din fundatiunea N. Marinoviciu s. din Reginu	60.—
1 stipendiu pentru unu gimnasistu din fundatiunea Galliana	—.—
Unu ajutoriu pentru unu gimnasistu din fundatiunea gimnasistulu de 5 classa E. D. Basiota Motiu Dembulu	20.—
Unu ajutoriu pentru unu meseriasiu din fundatiunea Tofalēna	20.—
Ajutoriu pentru sodali si invetiacei de meserii	400.—
Ajutōre pentru scōle poporale serace	400.—
Pentru sectiunile literare scientifice si tiparirea Analeloru (fasciculu I)	331.67
Pentru servitoriulu cancelariei Asociatiunei	180.—
Premie la 4 invetiatori pentru pomaritu à 25 fl. din bugetulu anului trecut	100.—
Scōlei de fetitie din Campeni, din bugetulu anului trecut	200.—
Capitale scōse din cass'a de pastrare	428.17
Banii elocati în cass'a de pastrare sub N. cur. 7	1388.35
Directiunile cercuali N. I si IV au retinutu din sumele intrate la acelea că anticipatiuni	40.—
Sum'a esiteloru	fl. 5947.02

Detragēdu erogatele remane la adun. generale a XIX în restu fl. 75,698.59

La fondulu aratatu mai susu în sum'a de fl. 73,932.60 cr. au mai intratu pe a. 1880 în bani si în efecte sum'a de v. a. 7713.01 cr.

Acî se ne oprimu la terminulu efecte, că-ci adeca din acēsta suma au incursu v. a. fl. 805 în obligatiuni s. a. că dela membrii pe viētia, fundatori, testatori, si asia s'a facutu sum'a totala 81,645 fl. 61 cr. De aici s'au coperitu spesele bugetului regulat de cătra susu numit'a adunare generala si unele votate de cătra cea din a. 1878 de ex. 200 fl. la scōl'a din Campeni, 100 la doctenti, carii nu'si luasera premiile.

Asia spesele pe a. c. 1880 au fostu 5947 fl. 2 cr.

Conformu statuteloru, din venitululu curatu $\frac{1}{4}$ se adaoge în fiacare anu la capitalu, era $\frac{1}{4}$ se cheltuescu dupa cum afla cu cale, nu altu-cineva, ci numai adunarea generală.

Cu tōte acestea, unii omeni torturati de ure personali, si D-dieu mai scie de ce interesse misteriose, nu încetēdia a calumnia pe comitetulu alesu totu de cătra adunarile generali, din câte 12 si respective cu suplentii, din 18 barbati, totu la câte 3 ani, în absoluta libertate, că si cum acelasiu comitetu ar dispune de venitu numai dupa vointi'a si capritiele sale.

Aniversarea lui 2 Septembre la Berlin.

Diarele germane ne aducu ordinulu de di pe care imperatulu Wilhelm l'au adressatu armatei cu ocaziunea serbarii celei de a diece'a aniversare a bataliei dela Sedan:

Soldati ai armatei germane!

Pentru mine este o trebuintia adencu simtita de a me unî cu voi în celebrarea dilei în care

acum diece ani, prin gratia lui Domnedieu, s'a acordatu armelor germane un'a din victoriile cele mai gloriose din istoria lumii. Amintescu memoriei acelora, care în acele timpuri erau în armata, seriōsele îngrijiri cu care amu intratu în acestu resbelu cu o armata, care ne eră cunoscuta prin minunatele ei calitati, totu asemenea le amintescu si entusiasmulu generalu si sentimentulu celu înaltu cu care luara parte toti principii germani si tōte poporale germane strinsu unite pentru onōrea patriei germane. Se amintescu asteptarea cea îngrijitōre din primele dile, si apoi āntaiele sciri care sosira despre victoriile dela Weissenburg, Wōrth, Spichenen, le amintescu dilele din fati'a Metzului, dela Beaumont si cum în fine la Sedan lupt'a se resolvă într'unu chipu care isbescu sperantiele nōstre cele mai indrasnetie si asteptarile nōstre mai mari.

„Mai amintescu inca cu celu mai caldurosu sentimentulu de recunoscintia si pe acei barbati prea respectabili, cari v'au condusu în acele timpuri de gloria, si în fine amintescu grelele, dorerōsele sacrificii suferite, dar cu care amu rescumperatu victoriile nōstre. Mari au fostu timpurile acelea prin care amu trecut acum diece ani; amintirea lor face că animile nōstre ale toturor, până la cea din urma suflare, se bata cu taria, si ele voru implea de mandria si pe urmasii nōstrii cei mai departati candu isi voru aduce aminte de faptele stramosiloru lor. Cum traiescu în mine sentimentele celei mai adenci recunoscintie pentru gratia lui Domnedieu si pentru cele mai înalte multiamiri acelora, cari au ajutatu în acele timpuri cu sfaturi si fapte, acēsta am probat'o adese-ori, si voi cunōsceti destulu de bine ānim'a imperatului vostru, spre a scî, că aceste sentimente voru remanea aceleasi în mine până candu Domnedieu ini va lasă viētia, si că ultim'a mea gandire va fi totu o cerere de binecuventare pentru armata.

„Cu tōte acestea armat'a, avendu consciintia de recunoscintia si calduros'a dragoste a imperatului ei, cătu si de just'a ei mandria pentru succesele reportate acum diece ani, trebue se fia necontentitu preocupata de ide'a, că numai atunci va putea repurtă successe mari, dacă va fi unu modulu pentru îndeplinirea tuturor cerintieloru onōrei si datoriei, dacă va pastră în tōte înpregiurarile cea mai aspra disciplina, dacă sirguinti'a lor spre a se formă pentru resbelu nu se va molesî nici odata, si în fine deca nu se va despretiui nici chiaru celu mai micu lucru spre a pune educatiunii ei o temelie solida si sicura. Faca-se în toti timpii o buna primire acestoru cuvinte ale mele — chiaru si candu nu voiu mai fi aci — si atunci armat'a germana va fi unu aprigu aperatoriu alu patriei pentru grelele înpregiurari ce le va putea aduce viitoriulu si pe care Domnedieu se le tina cătu mai departe de noi.“ (Romanulu.)

Russi'a si poporale din peninsul'a balcanica.

Diariulu „Nowoje Wremja“ isi esprima într'unu lungu articolu sigurantia, că voru fi zadarnice tōte incercările diplomatiei de a întōrce poporale slave din peninsul'a balcanica din calea care duce la o unire a loru morala cu Russi'a, că-ci poporale slave din Orientu 'si-au creatu unu viitoru prin liberarea centreloru lor, Serbi'a si Bulgari'a, si acestu viitoru este strinsu legatu cu poporul rusu prin nisce legaturi ce nu se potu slarimă. De aceea dar, dice acestu diaru, credemu că tōte incercările diplomatice în privinti'a acestoru tieri nici nu merita se fia inserate în cronic'a generala slava.

Trecēdu apoi la inputarea că press'a russesca pastrēdia o atitudine nepasatōre fatia cu interesele slave, „Nawoje Wremja“ scria următoriele:

„În acēsta privintia nu suntemu nepasatori, dar suntemu nevoiti a observă o asemenea atitudine din caus'a unoru motive seriōse; mai āntaiu dorimu că unitatile slave independinte se se desvolte fara sfaturile straine, ba chiaru fratiesci, si alu douilea, avemu o prea mare incredere în puterea de viētia a poporaloru slave, spre a ne amestecă în afacerile lor casnice. Peninsul'a balcanica mai coprinde în sine o bogata provisiune de cestiuni neresolvate. Forti'a inse care împrastia si grupēdia aceste cestiuni, nu trebue cautata în Orientu, ci în Vestu. De aceea si vorbimunoi mai adese ori despre Vestu, de catu despre Serbi'a, Bulgari'a si Greci'a. Afara de acestea amesteculu poteriloru dela Vestu în Turci'a nu este tocmai interesantu că faptu, ci elu servesce în acelasiu timp si că termometru pentru relatiunile reciproce ale poteriloru, adica pentru tōta politic'a europēna. Din acestu punctu de vedere, iminent'a demonstratiune navala ne va procură o imagine, în care se va vedea nu tocmai o coali-

tiune a Europei, câtu o impartire a poteriloru in doua grupuri. Acesta impartire reese pretutindeni cu o ôre-care lamurire. Astfelu, de esemplu, abia „Neue freie Presse“ aruncase cestiunea asupra ocuparii Balcaniloru de garnisone turcesci, si acesta din punctulu de vedere cã Austri'a resimte o temere in fati'a unui poporu bulgaru unitu, si indata la République française declara, cã acestu planu este neesecutabilu si cã pentru Franci'a mai alesu nu este vrednicu de doritu. Asia va fi si pe viitoriu. De o parte voru merge Engliter'a, Franci'a si Itali'a, era de cealalta parte Austri'a si Germani'a.

„Relatiunile dintre cele trei poteri de susu devinu din di in di mai complicate fatia cu Turci'a. Indiile, Tunis, Syri'a si Albani'a sunt punctele ardietore, prin care aceste poteri vinu in contactu cu Turci'a. Austri'a si Germani'a cauta pentru popôrale loru unu debusieu spre Dunare. In aceste combinatiuni si greutati positiunea Rusiei este forte favorabila, era rolulu ei diplomaticu este celu mai multiamitoriu, adica acela alu asteptarii, cu sigurantia cã pe loculu actiunii, coalitiunea in doui peri se va transforma intr'una singura. Din acestu punctu de vedere noi asteptamu cu nerabdare realisarea amerintiariloru indreptate contra Turciei, si suntemu siguri cã, ori câtu de mare ar fi avantagiulu ce Europ'a de Vestu va trage din acesta procedere, popôrale dela Balcani si cu densele Russi'a, voru avea unu castigu si mai mare. (Romanulu.)

Discurse parlamentare tinute in cestiunea agraria transilvana.

Siedinti'a din 8 Juniu 1880.

(Urmare.)

Bokross Elek: Pertractarea de autenticare este aceea, care o confunda d-lu Veszter cu pertractarea ce nu o vede in proiectu, si care voiesce se o introduca cã representatiune; pertractarea acesta inse este dejã, se coprinde in proiectu apriatu si categorice, er' representatiunea nu este chlamata se suplinésca vreo pertractare, pentru-cã ea propriamente este unu remediu de dreptu dela judele pertractatoriu la tribunalu. Se numesce representatiune pentru aceea, cã pe lângã o sistema de competentia cu totul noua se nu se intrebuintiedie o nomenclatura satorita pentru alte referentie. Deci representatiunea cã remediu de dreptu trebue resolvita fara consultarea partideloru.

Daca d-lu deputatu ar mai dori o pertractare si asupra acestei representatiuni, atunci dupa mai multe pertractari tinute succesive sub decursulu lucrariloru pregatitoare, amu mai provocã o pertractare, care n'ar avea absolutu nici unu substratu, si carea fiindu dejã tôte cestiunile separatu pertractate, n'ar continea altu ceva, de câtu reflectari superflue asupra observariloru ce s'au facutu la pertractarile premerse.

Acesta pertractare ar intãrdia resolvirea cauzei, n'ar formã de locu mai multa garantia de câte sunt dejã in proiectulu de lege, si ar insarcinã procedur'a cu astfelu de spese, provocate de o pertractare in fati'a locului, cari nu s'ar putea justificã.

Parteniu Cosm'a (intrerupendu): Nu in fati'a locului!

Bokross Elek (continuandu): Daca d-lu P. Cosma cugeta cã acea pertractare nu ar trebui tinuta in fati'a locului, chiaru esclamarea d-sale dovedesce cã intentiunea nu este corespundietore, cã-ci in cauze, unde sunt 100—1000 partide interessate, nu se pôte pertractã cu successu altcum de câtu la fati'a locului.

Deci ve rogu pentru sustinerea tectstului comisiunei. Veszter Imre cere cuventu pentru rectificarea cuvintelor sale reu interpretate: Eu nu am cerutu pertractare la fati'a locului, si n'am voitu alta de câtu aceea ce intentionedia si proiectulu de lege, adeca a dá ocaziune partideloru, cã in privinti'a plansoriloru referitoare la lucrarile pregatitoare se se pôta folosi de ajutorulu tribunalului. Ací nu pôte fi verb'a de aceea: cã ôre corectu a procedatu judele pertractatoriu seu ba? cã-ci in contra lui pentru asemenea cauze amu legea disciplinariu, ci este verb'a de gravamene, cari nu se potu referi la altu-ceva, de câtu la interesele partideloru, er' aceea ce este pentru o partida gravamenu, este negresitu pentru cealalta unu favoru, prin urmare cã se se pôta aduce o judecata drépta se recere pertractare contradictorie.

Presedintele: pune la votu tectstulu comisiunei, care se primesce si

prin acestea amendamentulu lui Veszter cade.

Dupa acesta presedintele raportedia, cã modificarile referitorie la §. 15, remasu in suspensio, sunt dejã redactate si rôga Cas'a, cã se le asculte si se votiedie asupra loru.

Notariulu Baross Gabor cetesce testulu urmatoriu:

„Paragrafulu 15 se se modifice in modulu urmatoriu:

„Din aline'a a dou'a cuvintele ce urmédia dupa cuvintele acestea „dintre care fia-care grupa de interesse alege doui membri ordinari si unu membru suplentu,” se se eliminedie;

in aline'a a trei'a cuvintele cari urmédia dupa „candu membrii ordinari sunt inpedecati,” se se eliminedie;

in aline'a a opt'a cuvintele acestea „dintre cari unulu trebue se aiba cualificatiunea expertiloru economici permanenti,” se se eliminedie;

in aline'a a nou'a cuvintele acestea „dintre

expertii economici permanenti,” precum si din sirulu ultimulu cuvintele „totu dintre aceia,” se se eliminedie.

in aline'a a diecea cuvintele acestea „economicu permanentu” se se eliminedie;

in aline'a a unspredeceea cuvintele „dintre acei experti economici permanenti, cari nu sunt interessati in cauza” se se eliminedie;

in aline'a a douesprediecea sirulu primulu cuvintele „economici permanenti” se se eliminedie.

Bokross Elek ref.: Dupa tectstulu cetitu s'ar sustinea aline'a ultima cu eliminarea cuvintelor „economici permanenti”; intrég'a aline'a inse numai in acelu casu are intielesu, daca se sustine institutiunea expertiloru permanenti, dar a eschide cu totul pe individii ce locuescu in aceeasi comuna, cari prin urmare sunt interessati in cauza, — n'ar fi corectu, acesta nu a fostu intentiunea nici a proiectulu gubernului, nici a tectstului comisiunei.

Dreptu aceea recomandu eliminarea intregei alinie ultime.

Parteniu Cosm'a: Eu nu potu fi de acordu cu interpretarea d-lui referentu, pentru-cã aceea nu ar avea rezultate bune. Lucrulu principalu este, cã expertii se fia neinteressati fatia cu ambele partide. Daca s'ar dovedi, cã unii dintre experti sunt interessati, nu pricepu ce ar stricã aceea, cã reclamarea in contra loru se se ia la protocolu. In acestu casu judecatori'a, daca voiesce, celu puginu va potea respectã temerile ivite.

Dreptu aceea eu primescu aline'a asia precum o a stilisatu d-lu deputatu Teleszky.

Szikszay Lajos: Eu sunt de acordu cu amendamentulu d-lui Teleszky si revocu pe alu meu.

Presedintele pune la votu amendamentulu deputatulu Teleszky, afara de aline'a ultima, a carei eliminare a propus'o Bokross.

Se primesce amendamentulu lui Teleszky.

Se pune la votu aline'a ultima, carea nu se primesce.

Capitulu V.

Pertractarea meritoria.

§. 19. Agende principale ale pertractarei meritorie sunt:

1. La segregarea urbariala a paduriloru, pasiuniloru si trestiseloru:

a) Staverirea numerulu sesiuniloru ce au dreptu la competintie urbariale, respective la segregarea pasiunei: staverirea cuantitatii posesiunei, care a fostu domnesca si care a fostu urbariala;

b) Staverirea competintiei de sesiune, respective la segregarea pasiunei, staverirea competintieloru in proportiunea posesiunei;

c) Staverirea cuantitatii si dislocarei teritôriiloru, ce din teritoriulu de segregatu, de oparte are se se separiedie pentru fostii urbarialisti, pentru biserici si scôle, — de alta parte remane in posesiunea fostiloru domni feudali;

d) Staverirea proportiunei, in care voru avea se se inpartasiésca fostii iobagi remasi in comuniune, eventualu bisericile si scôlele din folosinti'a teritôriiloru comune.

2. La proportionari:

a) Staverirea competintiei totale a singurateceloru comune;

b) Staverirea competintiei fostiloru domni feudali si a fostiloru urbarialisti, precum si staverirea competintiei bisericiiloru si scôleloru, si staverirea competintiei individuale a membriloru comunelor singuratece;

c) Staverirea computarei seu rescumperarei teritôriiloru ocupate din posesiunea comuna, eventualu staverirea restituirii investitiuniloru;

d) Staverirea si dislocarea competentiloru, cari dupa §. 25 se voru separã in natura;

e) Staverirea proportiunei, in carea voru avea se se inpartasiésca partidele remase in comuniune, din folosinti'a teritôriiloru comune.

3. La comassari;

a) Staverirea acelor parcelle de posesiune din teritoriulu supusu comassarei, cari nu facu substratu de schimbare;

b) Staverirea caliloru de comunicatiune si dintre hotare (dőlőut) si a celoru laterali (csapások);

c) Staverirea isvôreloru, adaptôreloru, cimieriloru, scôleloru de pomaritu etc. necesarie pentru usulu comunu;

d) Staverirea dislocarei noveloru complexe de posesiune;

e) Staverirea complanarei si desdunarei obiectelor, cari reclama o complanare si desdunare separata.

Bokross Elek ref.: Ou. Casa! In urm'a primirei propunerei baronului Kemény Kálmán, aflu de lipsa cã si aci intre agende pertractarei se se susceapa si agendele acelei proceduri speciale.

Dreptu aceea imi iau voia a face urmatorea propunere:

„La punctulu 1. alu §-ului 19 se se susceapa urmatoriu tectst:

e) „Staverirea schimbarei si dislocarei parcelelor de pamentu ce se afla printre paduri.”

Presedintele pune la votu §-ulu cu propunerea lui Bokross, cari

ambele se primescu.

§. 20. „Dupa terminarea autenticarei judele pertractatoriu numai de câtu incepe pertractarea meritoria.

Spre scopulu acesta este datoriu a încercã esoperarea mei incaciuniri si contielegeri între partide.

Daca partidele s'au contielesu in privinti'a toturoru agendelor si toturoru cestiuniloru subversante, judele pertractatoriu subterne incaciunirea la tribunalulu reg. carele o esaninedia, inse numai in privinti'a formala si numai din punctu de vedere alu integritatii, era despre primirea ei insciintiédia pe partide.

In contra acestei decisiuni este admissa apelatiunea, inse numai pentru gravamine formale, seu din defectulu

integritatii incaciunerei, — asupra careia decide cu valôre definitiva tabl'a regésca.”

Se primesce.

§. 21. De si nu succede incaciunirea in privinti'a toturoru cestiuniloru, judele pertractatoriu este datoriu a luã la protocolu invoirile facute in privinti'a singurateceloru puncte.

Dupa acesta asculta partidele in privinti'a punctelor neresolvite, dorintiele loru le ia pe scurtu la protocolu, si numai de câtu îndrumédia pe ingineriulu functionariu, cã pe bas'a lucrariloru premergătoare, in conformitate cu dispositiunile legiloru si cu punctele staverite in contielegere comuna, si cu possibila respectare a dorintieloru se gatésca planulu segregarei urbariale, proportionarei seu comassarei, in terminu preclusu.

La gatirea planulu, precum si la aducerea sentintiei meritoriale, afara de dispositiunile legiloru cari in asta privintia sunt in vigôre, sunt de a se tinea si norme coprinse in §§. urmatori 22—25.”

Se primesce.

§. 22. „La impartirea noua a teritoriulu supusu comassarii: averea statulu, a municipiulu si a comunei, bunurile fundatiuniloru publice, posesiunea institutiuniloru publice si a reuniuniloru publice vinu sub aceleasi mesuri cu averea posesioniloru privati si in loculu loru li se inparte o posesiune noua corespundietore posesiunei de inainte de comassare.”

Se primesce.

§. 23. „Pe calea comassarii nu formédia substratu de schimbare:

a) fundurile intravilane ce sunt in teritoriulu comunei si posesiunile estravilane, cari sunt inpreunate cu acelea si ingradite la olalta;

b) prediile provideute cu colibe;

c) viile, plantatiunile de arbori, pometurile si nemestile;

d) minele de nasipu, de petrisiu, de lutu si de pâtra, stabilimentele de mine; isvôrele de ape minerale, stabilimentele de industria si de fabrici, locurile de môra, de vadu si de vami, dinpreuna cu teritôriile ce sunt de lipsa spre sustinerea acelor.

Padurile de regula nu formédia substratu de schimbare pe calea comassarii, ci acele se potu schimbã si preste voi'a proprietariulu, numai daca o comassare corespundietore s'ar paralisa prin crutiarea unoru paduri de pugina valôre. — Dar si in acestu casu padurile de regula se potu schimbã numai cu stratu de padure de asemenea cualitate, era diferinti'a in valôrea substantiei arboriloru esistenti, in lips'a unei invoieli între partide, se complanédia cu bani, pe bas'a estimarii.

(Va urmã.)

Correspondentie particulare ale „Observatoriuului”.

— Bania la 26 Juliu 1880.

Stimate Domnule Redactoru! Cugetu cã de asta-data imi vei permite. a'mi aperiã persôn'a de insulta din pretiuit'a-ve fôia Nr. 56. — Nu mi e datin'a se vatamu pe nimeni, cu atãta mai puginu in publicitate: Asia cã rectificare, me rogu a mi-se da spatiu nu numai in locu deschisu.

Din partea mea am tramisu o corespondentia la pretiuit'a-ve fôia, in care am atinsu nu prea puginu despre jurstarile nôstre din Almaju (Banatu), ma si slabiciunile nôstre asemenea m'amu trudit a le schitia câtu se pôte mai bine. Dorere, corespondenti'a mea modesta, de buna sêma au ajunsu in corfa redactionala — fara a obtinea respunsu si fara se se ivésca vreo-data. — Inse a fostu bine si asia, cã-ci pôte descrierea jurstariloru nôstre administrative si jurisdictionale o amu privitu cu ochilari maritori, se vedu mai bine, cã-ci m'amu tinutu strictu de proverbulu romanescu: „nu-ti бага nasulu, unde nu-ti ferbe ôl'a.”

Trecundu deci la obiectu si anume la corespondenti'a „unui observatoriu” din Almaju, aducu inainte, cã nici de Pausz, nici de Ujfalusy, nici de Szabo nu me atingu, nu voiescu nici a'i aperiã, nici a'i defaima: „totu individulu precum isi face culcusulu, asia se si odihnesce. Cu acesta cugetu cã amu disu destulu.

Referitoriu la dorinti'a locuitoriloru, reprezentati fara plenipotentia prin „unu observatoriu”, atingu atãta, cã subscrissulu cã notariu cercuale in Bani'a, nici prin protectoratulu seu influinti'a, seu macaru inpunerea lui Pausz si Szabo n'am ajunsu; postulu l'am dobenditu prin alegerea de buna vointia si votizarea absoluta a reprezentantiloru comunelor aliate, si nu m'am trudit a castiga postulu acesta, nici prin beutura, nici prin bani, nici prin fortia, precum au cercatu altii in contra mea. — Cumcã in contra mea la comitatu s'a datu cutare „pêra”, forte credu; asta este datin'a pe aici, dar cumcã caus'a mea ar sta la comitatu, nu sciu nemica, pâna acuma nici nu m'au ascultatu, nici nu s'a ordnatu cercetare in contra mea. Sciindu acuma cã sum „pêretu”, — in publicitate me rogu de Escelenti'a Sa dlu comissariu regescu, cã se binevoiesca a ordina cercetarea câtu mai curêndu in contra mea, examinandume câtu se pôte mai strictu, si la casu, de cumva asi fi comis delictu in contra legi, in contra poporulu, seu asi fi negligentu, — aspru a me pedepsi, ma a me si suspenda din postu. De cumva inse aceste nu s'ar dovedi, me rogu pe aceia a'i pedepsi, cari me insulta si imi defaima numele.

In fine, de cumva acela „unu observatoriu” me declara si pe mine de „unu exaltatu, din acei ce dau cu bard'a in luna, destrabalati, betivi, batausi etc. etc.” — cã atare ilu declaru si eu, si'lu provocu a documenta aceste, din contra voiu fi silitu intr'altu modu a pasi si in „locu deschisu”, unde declaratiunile pôte se fia cu multu mai grobiane.

Cu tóta stim'a

E. N. Terentiu Pucea,
notariu cercualu.

— Not'a Redactiunei la acesta corespondentia. Facuramu pe voi'a domnului notariu din Bani'a,

fără voia noastră, ci numai că se nu fimu acușati de nici o partialitate. Cu scrisoarea sa din 24 Maiu. se sculase contra unui altu corespondente din Nr. 37 alu „Obs.“ In totu ce s'a publicat pana acuma in aceste coloane, numele dsale nu vine nicaieri. In Nr. 56 se vorbește despre „câtiva notari inpusi de Pausz dupa placulu seu.“ Daca dn. Pucea scie bine că nu Pausz l'a inpusu, cum se dice in Romania, cu topuzulu turcescu, de ce se dora pe dsa capulu altora? Amu delaturatu corespondenti'a sa din 24 Maiu curatu numai pentru binele dsale. Las' că ea raspunde la câteva cuvente ale corespondentului nostru pe 1½ cōla sau 6 pagine lungi, dara apoi scriindu asia pe lungu, chiaru dsa se incurca reu; recunōșce torturi barbare; marturisește si alte lucruri, precum de ex. la pag. 2 că „se facu abusuri de către aceia, cari usedia de favorulu naturei de a conduce poporulu dupa placulu lor“; la pag. 5 că in Bani'a pentru 350 scolari este numai unu docente, si alte multe. Daca amu fi alunecatu noi se publicamu aceea scrisoare lunga din 24 Maiu, s'aru fi ridicatu asupra dlui notariu unu torente de atacuri personali. Mare pecatu, că precum se pare, dvōstra, inteligentia romanōsca destulu de numeroșă acolo in Banatu, nu cititi nimicu sau mai nimicu, din atâtea corespondentie si acte oficiale, câte se publica neincetatu in diarele magiare si germane din Temisior'a, Lugosiu, Aradu, B.-Pest'a, nu numai asupra functionarilor neromani, ci si contra romanilor, inca si despre mai multi preoti, carii sunt descrisi că ei mai abusivi din tōta monarhia, unii cadiuti in cercetari criminali, altii chiaru condamnati la inchisori. Cum se intempla, că dv. aflati numai cele publicate, una din câte 100, in vreunu diariu romanescu, ăra din alte diarie nu cunōșceti nimicu? Ati uitatu inca si de neauditele scandale publicate in „Magyarország“ din lun'a Martiu a. c.? N'ati vedutu investigariile facute de pretorulu Juliu Boga, cum si incercarea desiēta de a ineca adeverulu prin terorisarea celor doui tineri? Ati uitatu infami'a comissa de către acelu docente miserabile, care dupace intrigase odata in tōte modurile contra inspectoratului dlui dr. P. Vasici, mai de curendu a falsificatu 17 subscriptiuni, dupa care in 29 Maiu a fostu exmisu dn. asessoru consist. Ant. Todorescu pentru investigatiune? Dupa atâtea crime, delicta si mai anume defraudari si dilapidari de averi publice, spoliatiuni tiranice ale comunelor si particularilor, apoi cea mai nerusnata fala, candu reusiau cu hotiile lor, — dupace tōte acelea esira la lumin'a dilei, abia la 7 si respective 10 ani de dile, pe unu teritoriu relative micu, numai de patru comitate, numitu Banatulu Temisioarei, ce mirare, daca in cele din urma nici ochiulu celu mai ageru nu mai e in stare se alēga pe bunu din reu, că in Sodom'a si Gomorha?

Banatulu a fostu odinioara tiēra in adeveru libera, că romanōsca in dilele Corviniloru si dupa aceea pana la 1526 (caderea Ungariei la Mohaciu); de atunci încōce elu a fostu consideratu si tractatu că tiēra cucerita si subjugata cu armele, mai antaiu de către turci pana la 1717, dupa aceea de către austriaci, dela carii sub Mari'a Teresi'a trecuse in administratiune politica unguresca si in cea eclesiastica serbesca, doue despotisme, pentru poporatiunea romanōsca totu asia de afurisite că si celu turcescu. O parte din Banatu a cadiutu sub despotismulu militariu, carele inse, dica cine câteva vrea, au avutu mai multe parti bune decâtu rele. Nici că sub absolutismulu austriacu (1849—1866) nu le a mersu asia de bine nici-odata romaniloru banatieni; ăra daca nu faceau ei marea secatura politica din a. 1861 daca adeca nu 'si cereau ei insii domnia noua multu mai flamenda pe capulu lor, dela 1867 încōce nu aru fi ajunsu se fia tractati din nou că tiēra subjugata, nici că se se dica in B.-Pest'a despre poporulu romanescu din Banatu, că este invalidu, destinatu a disparē de pre acelu teritoriu cu atātu mai curendu, cu cātu chiaru si o parte din inteligentia lui lucra alaturea cu strainii spre a'i stinge sōrele.

Sciri diverse.

— (Congressulu nationalu bisericescu) alu metropoliei romane gr. or. se va intrunī la 1 Octobre a. c. in Sibiu.

— (Principele de corōna Rudolfulu) au fostu inaintatu la rangulu de generalu-maioru in arnat'a austro-ungara.

— (A. S. R. Principelui Carolu) i s'au conferitu din partea imperatului Germaniei, proprietatea regimentului de dragoni hanoverani Nr. 9, care se afla garnisonatu in Metz.

— (O noua bravura a ministrului Aug. Trefort.) Cunoscutul si vechiulu pensionatu de fete alu dōmnei Vautier din Brasiovu au fostu inchisu in 4 Sept. st. n. prin ordinu ministerialu, sub pretestu, că in acelu institutu la studiulu geografiei s'ar fi intrebuintiatu o charta daco-romanistica, in care Transilvania ăra desemnata că apartinēdu Romaniei. Acesta au fostu numai pretestulu. Adeverat'a causa inse este, că acestu pensionatu bine-condusu alu d-nei Vautier, ăra bine-frecventatu atātu din partea scolaritiloru indigene, cātu si cu deosebire de către o multime de inter-niste din Romania, facēdu astfelu o mare si meritata concurentia, toturoru celorlalte școle si pensionate private unguresci. Mai dilele trecute fu alungatu de aicea din Sibiu sexagenariulu pedagogu

parintele Horn sub pretestu, că germanisedia pensionatulu de fete alu calugaritiloru ursuline; acuma au fostu inchisu pensionatulu d-nei Vautier sub pretestu, că propaga geografia daco-romanistica si maine pōte se voru inchide tōte școlele si institutetele nemagiare. Acestea sunt desperatele fapte ale paroxismului de magiarisare.

— (Scire scolastica.) Inmatricularea la școlele romane centrale gr. or. din Brasiovu se va incepe in 29 Sept. a. c. st. v. dela 9—12 6re a. m. Parintii si tutorii, cari voru a inmaicula pe fii sēu pupilii lor la aceste școle, se invita a se presentā la timpulu precisatu mai susu, in cancelari'a onor. Eforii scolare, avēdu a aduce cu sine spre presentare pe elevii ce aru voi se inmatriculedie.

Tacsele ce au a se solvi la inceputu sunt:

a) Pentru cei ce se inmatriculedia pentru prim'a-6ra la gimnasiu, școl'a comerciala si reala 2 fl. b) Didactru pentru romanii gr. or. si gr. catl. in gimnasiulu inferioru si școl'a reala 4 fl. 30 cr.; in gimnasiulu superioru si școl'a comerciala 8 fl. 50 cr. Pentru ceilalti scolari didactru inpatritu. (Se teme 6re onor. Eforia că se voru inbuldi prea multi scolari straini, de au urcatu didactrulu, că si candu acelu gimnasiu ar fi o facultate universitara? Red.)

Esamenele de primire si de repetitiune se voru tine in cancelari'a Directiunei in dilele de 29 Augustu 1 si 2 Septembrie dela 3—6 6re p. m.

In 3 Sept. se voru incepe prelegerile. Dela 3 Sept. se voru primi scolarii numai documentandu'si intardiērea prin testimoniu medicalu, ăra dela 10—15 Sept. numai in urm'a unei suplice insinuate la Directiune si corpulu professoralu, documentandu suplicantulu imposibilitatea fisica sēu morala de a se fi potutu presentā la timpulu fiesatu.

Brasiovu, 12 Augustu 1880.

St. Josifu.
directoru.

N. B. De didactru se scutescu conformu §. 7 din legile disciplinare.

— (Adunarea constituanta a Reuniunei femeiloru romane din Selagiu) s'a tinutu, precum am fostu anuntiatu si noi la timpulu seu, duminēca in 30 Augustu la Simleu. Reuniunea s'au constituitu in modu provisoriu, pana la intarirea statuteloru din partea guvernului ungurescu, alegēdu-se de presiedinta d-n'a Mari'a Cosma n. Dragosiu, ăra de secretariu d. D. Suciu. Cu aceea ocaziune s'au alesu si o comisiune, cu scopu de a se consultā asupra modalitatiloru, prin care reuniunea se participe la espositiunea din anulu viitoriu. Totu cu aceea ocaziune s'au datu si unu concertu si unu balu, care ambele au reusitu fōrte bine. Unele familii unguresci din Simleu si giuru au refusat de a participā la aceste petreceri, sub pretestu, că nu li s'au tramisu invitarile in limb'a unguresca, ci in cea romanōsca. Se le fia de bine!

— (Scōl'a pedagogica de fete) sēu cum se numesce in Romania cu terminu inprumutatu dela francesi, școl'a normala de fete. Pana ce noi pe aici prin Transilvania vorbimu si scriemu multe despre imperativ'a necesitate a infiintari de școle superiori gimnasiali si de institute pedagogice romanesci pentru seculu nostru femeiescu; pana candu ne plangemu amaru unii către altii, că voindu a dā fetisiōreloru nōstre o crescere mai alēsa, le espunemu noi insine la pericolulu desnationalisarei, episcopulu dela Aradu tace si face. Dupa sciri autentice, in dieces'a Aradului se afla pana acum 20 de docente cu atestate de cualificatiune, aplicate pe la școlele confessionali romanesci si alte 17 eleve, care se prepara din sciintiele pedagogice pentru aceeasi vocatiune. Scurtu si bine, fara multe forme, in care se perde essentia lucrului.

Afara de acestea ni se asigura, că in aceeasi diecesa s'au formatu pe la unele biserici din comune mai mari choruri de fetitē, alu caroru canteu angerescu la s. liturgia inaltia spiritele către cele ceresci si dā nutrementu sentimentelor religioșe si morali.

Mai dintr'odata cu aceste sciri frumōse ne veni si dela Oradea-mare o invitatiune caldura dela adunarea inteligentiei romane din locu, tinuta in 28 Aug. cu scopu de a infiintā si acolo de multu proiectat'a si ferbinte dorit'a școl'a romanōsca de fetitē pentru dieces'a Oradei. Vom face cātu mai curendu locu si in colōnele nōstre acestei invitatiuni fratiesci; ăra pana atunci felicitamu pe confratii nostrii din totu sufletulu pentru salutari'a intreprindere, careia ii si dorimu victia sempiterna.

Post'a redactiunei.

Armenopole, 24 Aug. Despre betia. Inda-ce vomu mai castigā spatiu. Pachetulu cu cartile a mersu.

De lānga Timisiu, 30 Aug. Comentariu a propos la caletori'a ministrului. Cātu mai curundu.

Focsiani, 1 Sept. Precum am facutu si cu alti amici, am retinutu inadinsu. Prepuneamu că nu sunteti acasa. De colo, nu avēmu nici unu respunsu.

Sibiu, venitu cu post'a in 4 Sept. Institute nemagiare nu s'au sugrumatu totu cu o maniera. Matia, societatea literaria a slovaciloru, fu atacata mai antaiu in siedintie publice de către unu agentu provocatoru, slovacu de origine, trimisu inadinsu că se turbure spiritele. Unii slovaci au intratu in acea cursa, cei mai multi s'au feritu. Alu doilea anu unu spionu a denuntiatu, că la Matia se dilapidēdia bani. Scopulu nu s'au ajunsu nici asia, că-ci dilapidarea remase minciuna. Acum luā v-comitele, din porunca sēu din indemnulu propriu, caus'a Matiei slovace in man'a sa, o aduse in nexu cu gimnasiile slovace, facū câte-va estrase traduse din tipariturile literarie si Matia fu omorita sub pretestu de panslavismu.

Procesulu Matiei serbesci fu mai scurtu; ea fu legata de numele lui Mileticiu, asupra caruia esira, precum este cunoscutu, martori mincinosi, totu serbi, platiti bine, si Matia fu codamnata mai totu deodata cu Mileticiu.

Asociatiunea romana din Cernanti nu este omorita, numai paralisata, cu maiestria invetiata la Vien'a, că unu omu lovit in o parte a corpului de apoplexia, nici via nici mōrta.

Asupra asociatiunei transilvane se adusesse o sententia de mōrte inainte cu optu ani la Clusiu, intr'o conferentia confidentiala unguresca. Atunci n'au reusitu. In a. 1878 se incarcara se o sgrume pe cale indirecta prin unu procesu de presa. N'au reusitu nici asia. De atunci se cauta mereu, că se se atle in padurea romanōsca o cōda tiēpana la securea unguresca. Intre altele se pune in cursu minciun'a criminala, că venitul anuale alu Asociatiunei nu ar fi numai 4000, ci 8000 (optu mii) pe anu. Scopulu satanicu este invederatu: a se trage prin acea calumnia atentiunea auctoritatiloru publice asupra averei si comptabilitatii Asociatiunei. Ei, bine, dara guvernulu nu pōte pune man'a in nici-unu casu pe averea Asociatiunei transilvane, precum a pusu pe a Matiei slovace, pentru-că aceea avere este drēpta hereditate a gimnasiiloru din Blasiu si Brasiovu, conformu §-lui 38 din statutele aprobate prin preainalt'a decisiune a Majestatiei Sale din 6 Septembrie 1861; preste acēsta natiunea romanōsca din Transilvania inca este acilea, pentru-că se'si apere obolulu seu.

Insult'a nerusinata ce ni se face prin provocarea, că se ne degradamu si noi de sbiri si denuntianti ai Asociatiunei, o respingemu cu tōta urgi'a sufletului nostru. Auctorulu pamfletului se'si caute in alta parte diarie dedate a inproscā cu noroiu si a innēgrī totu ce are romanulu mai bunu, mai onestu si mai venerabile, a face si servitiulu lui Kozarek in executarea sententieloru, a veni si in contactu cu procurorulu statului.

Nu au successu spurcatele atentate asupra institutului Albin'a, nu va succede nici asupra Asociatiunei.

Preturile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

3 Septembrie st. n. in Sibiu:

Grāu, dupa cualitati	1	hectolitr	fl. 6.50—7.50
Grāu, amestecat	1	„	5.—6.—
Socara	1	„	4.90—5.30
Papusiou	1	„	4.90—5.20
Ordiu	1	„	4.10—4.50
Ovesu	1	„	1.80—2.20
Cartofi	1	„	1.60—2.—
Mazare	1	„	6.50—7.50
Linte	1	„	9.—10.—
Fasole	1	„	6.—7.—

Ernaticu de vite.

Pe mosi'a Darabani, judetiulu Dorohoi, gasindu-se fēnu de cea mai buna calitate si pasiune inbelsiugata si intinsa, — mocanii cu oi, cai, sēu ori-ce altu soi de vite sunt primiti la ernatiou cu conditiunile cele mai favorabile. Atātu in privirea indemanariloru oātu si a pretiului a se adressā directu la Curtea mosiei.

(29) 1—6

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Kraft.